

**Мәктәпкәчә яшьтәге
балаларның бәйләнешле
сөйләмнәрен үстерүдә
мнемотехника яки
күрсәтмәлелек модели
методын куллану**

Татар теле тәрбиячеләре өчен

“Балага нидидер билгеле булмаган биш сүз өйрөтөгөз, ул аларны хәтердә калдырыр өчен бик озак һәм заяга вакыт үткәрер, әгәр егерме биш шундый сүзне рәсем белән бәйләп өйрәтсәк-бу күпкә жиңелрәк , тизрәк һәм отышлырак булыр...”

К.Д.Ушинский

«Учите ребёнка каким-нибудь пяти неизвестным ему словам, и он будет долго и напрасно мучиться над ними, но свяжите с картинками двадцать таких слов – и ребёнок усвоит их на лету...»

Күрсәтмәлелек модельләрен куллану :

- монологик сөйләм үстерү максатында төрле символлар, пиктограммалар, схемалар куллану- истә калдыруны жиңеләйтә, хәтерне арттыра, гомумән, балаларның уйлап сөйләү эшчәнлеген үстерә.

Мнемотехника

(грек теленнән тәржемә иткәндә,
«истә калдыру, хәтер үстерү
технологиясе» дигәнне аңлата)

Ул балаларның әйләнә-тирә мохит, табигать күренешләре турындагы белемнәрен тирәнәйтү, баету, хикәянең эчтәлеген яхшылап истә калдыру, әлбәттә, бәйләнешле сөйләм үстерү өлкәсендә кулланылучы методлар һәм алымнар системасы.

Күрсәтмә модельләштерү технологиясенең бурычлары :

- Монологик сөйләмне үстерү, актив сүзлек запасын баету, яңа сүз ясау күнекмәләрен ныгыту, сөйләмдә төрле жөмлө конструкцияләре куллануны формалаштыру һәм камилләштерү, предметларны тасвирлау һәм чагыштыру, хикәя төзү;
- күзаллау, игътибарлылык, фикер эшчәнлеген, ишетеп һәм күреп сөйләү эшчәнлеген үстерү;
- балаларның кече моторикасын үстерү.

Мнемотаблица

Ул аерым бер информация тупланган схема. Аның асылы шунда: һәр сүз яки кечкенә сүзтезмәгә аерым рәсем (картина) уйлана; шулай итеп текст схематик рәвештә «языла», әлегә схема-рәсемгә карап, бала информацияне жиңел генә истә калдыра.

Мнемотаблицалар:

- сөйлөм телен үстөрү буенча дидактик материал булып тора;
- аларны сүлек запасын баетканда һәм сөйлөм телен үстөргөндө кулланырга мөмкин;
- хикәя төзөгөндө һәм эчтөлөк сөйлөгөндө шигырь ятлаганда һәм табышмакларга жаваплар эзлөгөндө кулланырга мөмкин.

Мнемотехника структурасы

Мнемошакмак

Мнемоюллар

Мнемотаблица

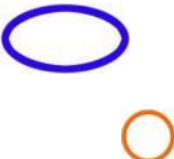

Ө			
			
			

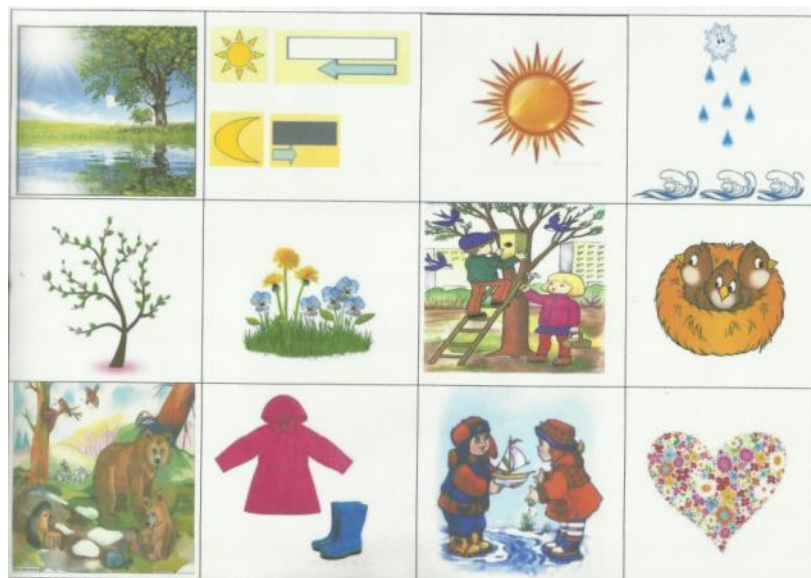
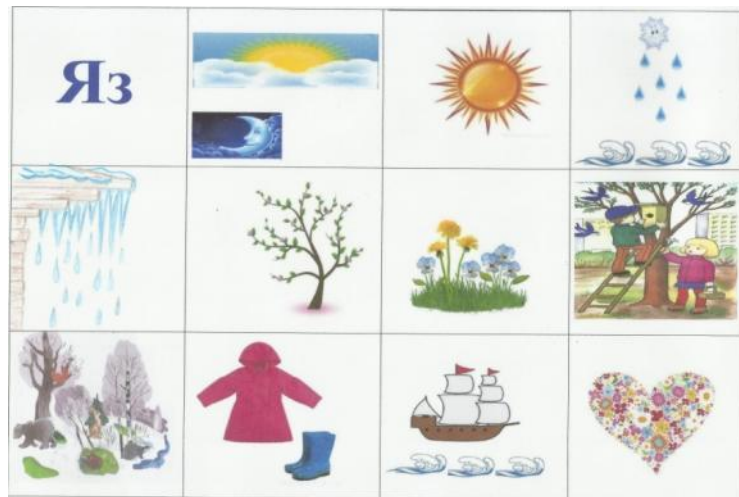
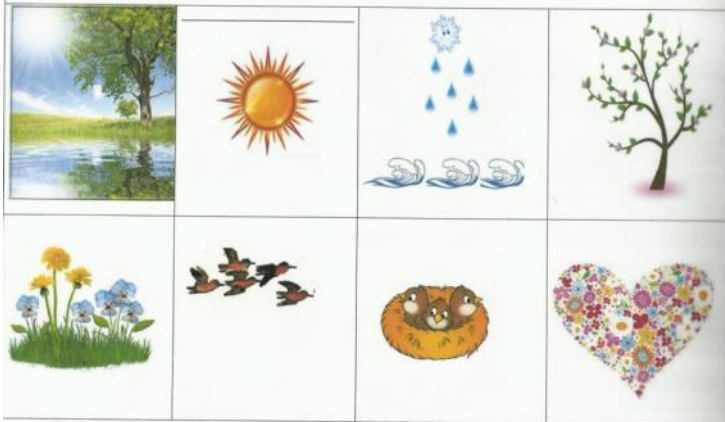
Тасвирлау хикэясе төзү-

ул монологик сөйләмнөң иң авыр төре.

Предмет турында сөйләү өчен, аны аңларга кирәк, ә аңлау-ул анализлау. Әлеге эш бала өчен бик авыр бирелә. Монда баланы предметның билгеләрен аера өйрәтергә кирәк.

ЯЗ – ВЕСНА

Шигырьләр

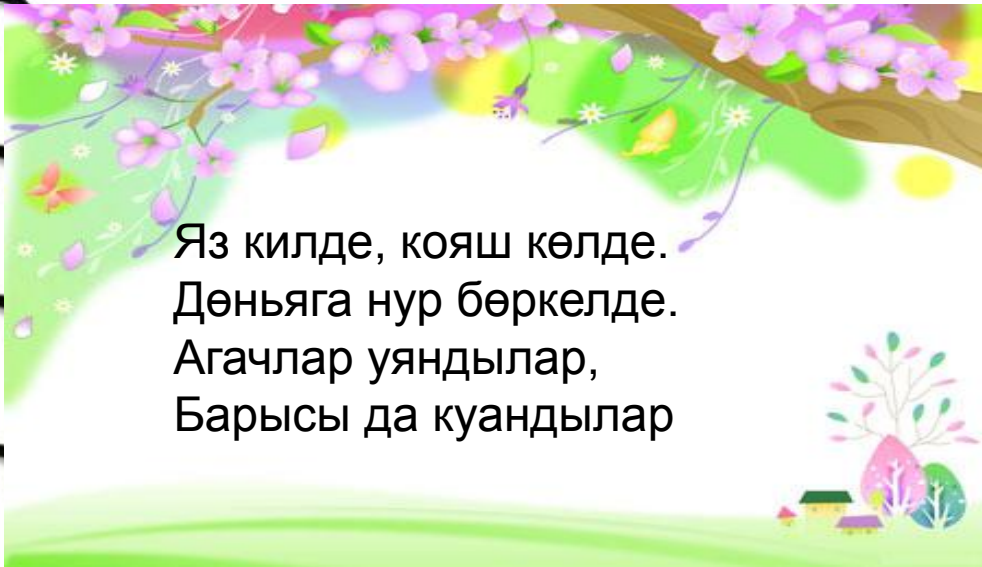
Шигырь өстендә эш этаплары:

1. Тәрбияче шигырьне сэнгательле итеп укый.
2. Балага бу шигырьне ятларга кирәклегә әйтелә һәм, мнемотаблицага таянып, икенче мәртәбә укыла.
3. Төп фикерне ачыкларга ярдәм итү максатыннан, тәрбияче балага шигырь эчтәлегә буенча сораулар бирә.
4. Тәрбияче авыр аңлаешлы сүзләрне балага аңлата.
5. Шигырьнең һәрбер юлы аерым укыла. Бала мнемотаблицага таянып, аны кабатлый.
6. Бала мнемотаблицага таянып шигырьне сөйли.

Туп.
 Әминә елйй үкереп,
 Тубым суга төште, дп.
 -Чү, Әминә, елама,
 Туп батмый ул елгада.
 Ә. Бикчәнтәева

Яз килде, кояш көлде.
Дөньяга нур бөркелде.
Агачлар уяндылар,
Барысы да куандылар

ЯЗ			
			
			

Санамышлар

ӘЛЧИ	БӘЛЧИ		
			
			

Жырлар өйрөткөндө дө кулланырга мөмкин

Кояшлы ил

Эчтэлек сөйләү

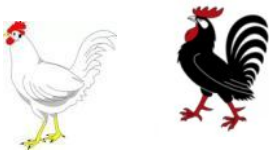

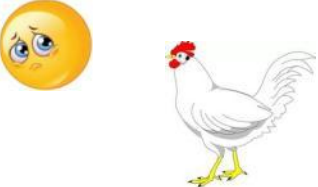

мнемотаблицалар ярдәмендә сөйләгәндә, балалар барлык анда катнашучыларны күрәләр, үзләренең сөйләмнәрендә жөмлә төзелешенә игътибар итеп (жөмләне дәрәс итеп төзөп), билгеле бер эзлеклелекне саклап сөйләләр.

Кабартма

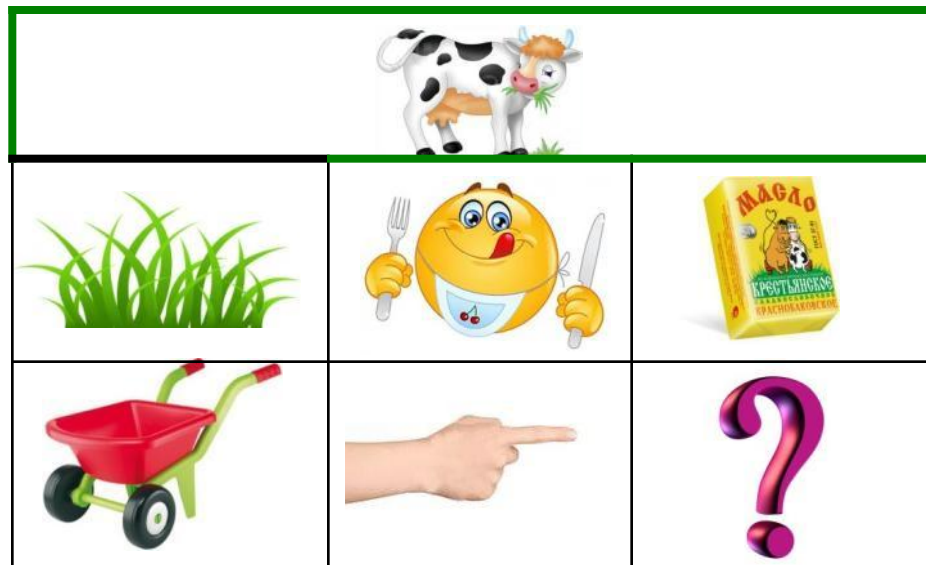
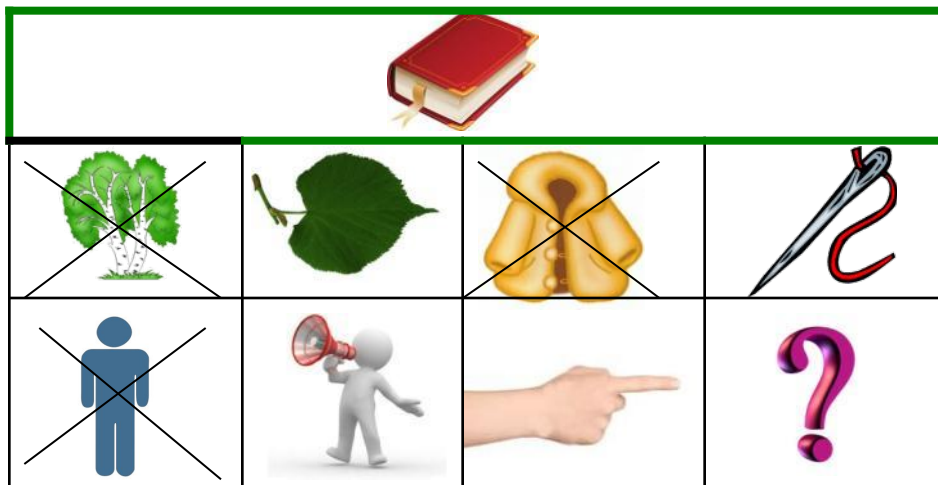

Әкиятнен эчтәлеген сөйләү

	2 		
			3
			

Табышмақлар

Нәтижә

Мнемосхемалар һәм мнемотаблицалар куллану буенча йомгаклау сүзе:

- Сүзлек байлыгы гына артмый, ә әйләнә-тирә мохит турында белемнәре киңәя.
- Сөйләп бирү теләге уяна, бала бу эшнең авыр түгеллеген аңлый.
- Шигырь ятлау-бер уенга әверелә. Бу балаларга бик ошый.
- Бу мәктәпкәчә яшьтәге балаларның сөйләм телен үстерү эшендә бик отышлы алым.
- ✓ Истә тотарга кирәк! Баланың сөйләм үсеше дәрәжәсе, аның сүзлек байлыгына бәйле. Бу юнәлештә ясалган берничә адым, мәктәпкәчә яшьтәге баланың сөйләмен үстерергә ярдәм итә.

**Игътибарыгыз
өчен бик зур
раҳмат!**

